

რუსულან მიქაუტაძე

ქართველთა შორის წერა-კითხვის გაგავრცელებელი. საზოგადოების ქუთაისის განყოფილების საბანმანათლებლო საქმიანობა (XX საუკუნის 10-იანი წლების ქუთაისის პრესის მასალების მიხედვით)

რუსეთის იმპერიაში საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროს საფუძვლიანი გარდაქმნის საკითხი დღის წესრიგში 1905-1907 წლების რევოლუციის შემდეგ დადგა. რევოლუციამ მოსახლეობის ფართო ფენებს გაუღვივა ინტერესი და მისწრაფება სწავლისადმი, გაუზარდა კულტურული მოთხოვნილებანი. ქართველმა ინტელიგენციამ გადაწყვიტა ესარგებლა იმ დათმობებით, რაც მეფის ხელისუფლებამ გაიმეტა რევოლუციურად განწყობილი ხალხისათვის და მახვილგონივრული აგიტაციითა და ნებაყოფლობითი საზოგადოებების შექმნით მძლავრი ბიძგი მიეცა ქართველი ერის სულიერი აღორძინებისათვის. მათ მიზნად დაისახეს, შეექმნათ ისეთი საზოგადოებრივი ორგანიზაციები, რომლებიც ხელს შეუწყობდნენ ხალხის განათლებას, ეროვნული თვითშეგნების გაღვივებასა და სწრაფვას კულტურული წინსვლისაკენ.

ქართველთა შორის წკგის-ის (დაარსდა 1879 წელს) წესდება ითვალისწინებდა წერა-კითხვისა და დაწყებითი სწავლის გავრცელებას. ამისათვის ის ვალდებულებას იღებდა, დახმარებოდა დაარსებულ სკოლებს, სადაც საჭირო იყო, თვითონ გაეხსნა ისინი; მათ უფლება ჰქონდათ გაეხსნათ სამკითხველოები, მოეწყობათ სახალხო კითხვები, დაებეჭდათ სახელმძღვანელოები და სხვა წიგნები, გამოეცათ ჟურნალ-გაზეთები, დაეარსებინათ ბიბლიოთეკები, მოემზადებინათ მასწავლებლები, მოეწყობათ პედაგოგიური კურსები და ა. შ. (ტრ. ხუნდაძე, 1960; გვ. 7).

წკგის-ის ქუთაისის განყოფილება 1909 წლის დასაწყისში ჩამოყალიბდა. მასში შევიდნენ: გიორგი ზდანოვიჩი, იოსებ ოცხელი, სილოვან ხუნდაძე, სამსონ ყიფიანი, იოსებ ფანცხავა, იასონ ბაქრაძე, ბართლომე მოსეშვილი. სხვადასხვა დროს მისი წევრები იყვნენ: ისიდორე კვიციანიძე, სიმონ ხეჩინაშვილი, ტრიფონ ჭაფარიძე, ვეტ. ჩხატარაიშვილი, გრ. გიორგაზე, ს. რობაქიძე, გ. ტუშკია, ქალები: მელანია გველესიანისა, მარიამ ვარდოსანიძე, ელისაბედ ტყეშელაშვილისა და სხვ.

წკგის-ის განყოფილების მუშაობა ერთობ მოკრძალებული იყო, რადგან ქუთაისის საზოგადოება ზოგადად მოუზადებელი შეხვდა ცარისტული რეჟიმის დათმობებს ნებაყოფლობითი ორგანიზაციების შექმნის კუთხით. შესაძლებელია, მიზეზი ისიც გახლდეთ, რომ პერიფერიებში არსებული ინფორმაციის სიმწირე და ინტელიგენციის სიმცირე არ იძლეოდა საშუალებას ერთ პატარა ქალაქში ამდენი საქველმოქმედო ორგანიზაციის შექმნისას. ამას ემატებოდა ისიც, რომ აქაური ინტელიგენცია საკმაოდ ღარიბი იყო და ვერ ახერხებდა ერთდროულად

სხვადასხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ფინანსურად შენახვას. თუმცა ქუთათურ პრესაში ჩნდება სტატიები, სადაც გულისტყვილია გამოთქმული ამ მდგომარეობის გამო. "ისეთ ქალაქში, სადაც 40 ათასი ქართველია და 1000 ინტელიგენტი, წკგ-ის წევრი მხოლოდ 100-მდე კაციაო". იმავეს შენიშნავდა ტრ. ჯაფარიძე 1915 წელს: "წერა-კითხვის წევრთა რიცხვი ძალიან მცირეა. 60 ათას მცხოვრებზე 406 წევრი. იგი ირონიით მიუთითებდა იმ პირებზე, ვისაც ეკონომიური შესაძლებლობა ჰქონდა და მათი გვარები ამ საქვეყნოდ ცნობილ საზოგადოებაში არ ჩანდა" (გაზ. "კოლხიდა", 1912, № 16; გაზ. "სამშობლო", 1915, № 17).

ქუთათური პრესა იწყებს აქტიურ პროპაგანდას წკგ-ში ინტელიგენციის ჩაბმის მიზნით. ვრცელი წერილები ეძღვნება საზოგადოების დანიშნულებას, როლს ხალხის განათლებისა და კულტურის ამოღლებაში. გაზ. "კოლხიდა" წერდა: "წკგ საზოგადოება ძირითადია ქართულ დაწესებულებათა შორის... ფასდაუდებელიცაა მისი მიზანი... ეს საზოგადოება ხსნის სკოლებს, აარსებს წიგნსაცავ-სამკითხველოებს, ავრცელებს ჟურნალ-გაზეთებს, ბეჭდავს სხვადასხვა სასარგებლო შინაარსის წიგნებს. ამგვარი საშუალებით შეაქვს მას ხალხში განათლების სხივი, რითაც თანდათან უკაფავს გზას საუკეთესო მომავლისაკენ" (გაზ. "კოლხიდა", 1912, №17).

საზოგადოების მუშაობას ხელს უშლიდა მატერიალური სახსრების სიმცირე. იგი საწევროსა და გამართული ღონისძიებების შემოსავლებზე იყო დამოკიდებული. თუმცა იყო შემთხვევები, როცა ცალკეული პირები გაიღებდნენ ხოლმე უხვ შემოწირულობებს. მაგ., სვანეთის უკანასკნელი მთავრის კონსტანტინე დადეშქელიანის ასულმა, ნინომ საზოგადოებას დაუტოვა 3 ათასი მანეთი, ნინო აბაშიძემ 5 ათას მანეთად ღირებული მამული, გრ. გველესიანმა 1500 მან., ზურაბ გველესიანმა 1500 მან., ვასილ ქორქაშვილმა 16 ქცევა მამული, სიმონ ქვარიანმა უძრავ-მოძრავი ქონება სოფ. დიმში, იმერეთის ეპისკოპოსმა გიორგიმ 60 მან. და სხვ. (დ. გურეშიძე, 1993, გვ. 79). განყოფილებას დიდ დახმარებას უწევდა თ. მთავრიშვილის და ამხანაგობის წიგნის მალაზია, რომელიც კისრულობდა სკოლებისათვის ბიბლიოთეკების შედგენას, სოფლის სკოლებს ეხმარებოდა წიგნების იაფად შეძენაში (გაზ. "კოლხიდა", 1911, № 9).

წკგ-ის ქუთაისის განყოფილებამ არსებობის პირველი დღეებიდანვე დიდი ყურადღება მიაქცია სახალხო წიგნსაცავ-სამკითხველოების დაარსებას, რადგანაც ისინი მოსახლეობის დაბალ ფენებში ქართული წერა-კითხვის და ქართული წიგნის გავრცელების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საშუალებებად მიაჩნდა. მართალია, ბიბლიოთეკა-სამკითხველოებს მთავრობა რევოლუციურ ძალად მიიჩნევდა და ყოველმხრივ ზღუდავდა მის განვითარებას, მაგრამ მაინც, 1912 წლის დასაწყისში, წკგ-ის ქუთაისის განყოფილებას 8 ბიბლიოთეკა ჰქონდა, წლის ბოლოს კი 11; 1913 წელს - 18. გაზ. "იმერეთის" ინფორმაციით, 1912 წლისათვის მას ბიბლიოთეკები ჰქონდა ქუთაისში არქიელის გორაზე, სიმონეთში, კურსებში, ხრესილში, სვირში, სუფსაში, დიმში, წესში, მუხიანში, ქვემო ქვიტირში, ბაღდათში, რადგან მისი სამოქმედო ასპარეზი იყო ქუთაისის, შორაპნის, რაჭის, ლეჩხუმის მაზრები. დაბა ლაილაშში სამკითხველო გაიხსნა 1913 წელს, 1914 წელს ხრეთში/ შორაპნის მაზრა/ და სორში /რაჭის მაზრა/, სოფ. როდინაულში, სოფ. საყულიაში და თვით ქუთაისში ბალახვანში (გაზ. "იმერეთი", 1914, №№ 5, 79). 1917

წლისათვის გამგეობას ქუთაისში 4 ბიბლიოთეკა ჰქონდა - შ. რუსთაველის სახელობისა ბალახვანში, აკ. წერეთლის სახელობისა არქიელის გორაზე, დ. კლდიაშვილის სახელობისა საფიჩხიაზე და ვაჟა-ფშაველას სახელობისა დულაძისეულ მოედანზე.

მანამდე კი ქუთაისში, 1896 წლის 29 დეკემბერს, არქიელის გორაზე წკგის დახმარებით გაიხსნა გაბრიელ ეპისკოპოსის სახ. ბიბლიოთეკა, რომლის გამგე იყო ელენე ჭინოვისა /ჭინოშვილი/. მოგვიანებით მას ქალთა წრე ინახავდა. ყოველდღიურად ის ემსახურებოდა 30-მდე მკითხველს. ესენი ძირითადად იყვნენ ნოქრები, ხელოსნები, დაბალი მოხელეები, მოსწავლეები. ბიბლიოთეკა ნაქირავებ ბინაში იყო მოთავსებული და ელენე ჭინოვისა ენერგიას არ იმუშრებდა, რომ მისთვის შენობა შეეძინა. მისი ინიციატივით, ხშირად, იმართებოდა კონცერტები, უფასო კინოსეანები. მისი დაჟინებული მოთხოვნით ადგილობრივმა გამგეობამ გამოყო ადგილი ბიბლიოთეკის ასაშენებლად, შერჩეული იქნა კათოლიკეთა მოედანი, შედგა პროექტი, რომელშიც დაცული იყო ქართული ხუროთმოძღვრული სტილი. ქალაქის საბჭომ გადაწყვიტა უფასოდ დაეთმოთ ეკლარის ქვა, შენობის ასაგები 1000 თუმნიდან 600 უკვე შეგროვილი იყო. მაგრამ მისი აგება მაინც ვერ მოხერხდა უსახსრობის გამო (ტრ. ხუნდაძე, 1960, გვ. 74-75; გ. მჭედლიძე, 1995, გვ. 171).

1915 წლის მარტში, წკგის-ის ქუთაისის განყოფილებამ გუბერნატორთან აღძრა შუამდგომლობა ნება დაერთო საფიჩხიაზე უფასო წიგნთსაცავ-სამკითხველოს გახსნის შესახებ. გამგედ დაინიშნა საფიჩხიის სამრევლო სკოლის მასწავლებელი მარიამ კაპანაძე. ივნისის თვეში აკურთხეს სამკითხველო. მას დავით კლდიაშვილის სახელი მიენიჭა. ბინა ამალღების ეკლესიის მახლობლად იქირავეს, ლ. სირბილაძის სახლში. სამზრუნველო კომიტეტის თავ-რედ არჩეულ იქნა აკ. ნიშნიანიძე. გამგეობა და სამზრუნველო კომიტეტი ღონეს არ იმუშრებდნენ მატერიალური მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად. იმართებოდა სპექტაკლები, სხვადასხვა ლიტერატურული ღონისძიებები, სეანსები კინოთეატრ "მონ-პლეზირში", ეწყობოდა ყულაბებით ვაჭრობა, სამკითხველოს ეხმარებოდნენ კერძო პირებიც; მაგრამ მას სტაბილური შემოსავლის გარეშე ძლიერ უჭირდა. მცირე იყო საწევრო შენატანები, ქველმოქმედება შემთხვევითი, ამიტომ სამკითხველოს ყოფნა-არყოფნის საკითხი ყოველწლიურად იდგა დღის წესრიგში (გ. მჭედლიძე, 1995 გვ. 485; გაზ. "სამშობლო", 1913, № 136, 193, 208, 250; 1916 №№ 380, 511).

1915 წლის აგვისტოში, მთავრობამ ნება დართო წკგ ქუთაისის განყოფილებას დაეარსებინა დულაძისეულ მოედანზე ვაჟა-ფშაველას სახელობის წიგნსაცავ-სამკითხველო. სამზრუნველო კომიტეტში თითოეული ქუჩიდან არჩეული იქნა 2-3- წარმომადგენელი. სამკითხველოს პასუხისმგებელი მდივანი იყო ლადო ბზვანელი, რომელიც ხშირად აქვეყნებდა წერილებს პრესაში და მოუწოდებდა ქუთაისის საზოგადოებას. დახმარებოდნენ სამკითხველოს როგორც ფულით, ასევე წიგნებით, სურათებით და სხვა საშუალებებით. თუმცა სამკითხველოს ასაშენებელი ფული სხვადასხვა მაქინაციებში გაიფლანგა და დარჩა ის შენობის გარეშე.

1914 წელს ბალახვანში გაიხსნა სამკითხველო მარიამ თაყაიშვილის, ვერა კოსტავას, მღვდლების სპ. ლეკვიშვილის და კ. შანიძის პასუხისმგებლობით.

მას შ. რუსთაველის სახელი მიენიჭა. მაგრამ ვერც მკითხველთა მომსახურების დონით და ვერც წიგნადი და გაზეთების ფონდით იგი სათანადოდ ვერ ართმევდა თავს დაკისრებულ მოვალეობას.

საერთოდ უნდა აღინიშნოს, რომ წკგს ქუთაისის განყოფილებაში შემავალი სამკითხველოები ვერ აკმაყოფილებდნენ მოთხოვნებს. ღარიბი იყო წიგნადი ფონდი, ვერ იწერდნენ მრავალფეროვან ჟურნალ-გაზეთებს, ნაჭირავეები ბინებიც არ იყო შესაფერისი, არ ჰქონდათ სკამები, მაგიდები. მომუშავე პერსონალის უყურადღებობის გამო, ხშირად იკარგებოდა და ფუჭდებოდა წიგნები, ზოგჯერ, დღის უმეტეს ნაწილში ბიბლიოთეკები დაკეტილი იყო, რაც ხალხის სამართლიან გულისწყრომას იწვევდა.

წკგს გამგეობა დროადადრო აკონტროლებდა მის დაქვემდებარებაში მყოფი ბიბლიოთეკების მუშაობას. ამ მიზნით წევრები დადიოდნენ დაბებსა და სოფლების სამკითხველოებში და ატარებდნენ რევიზიას. 1911 წლის დეკემბრის თვის ნომერში გაზ. "კოლხიდა" გამოაქვეყნა მათი რევიზიის შედეგები, რაც ერთხელ კიდევ ნათელყოფს იმ მატერიალურ სიდუხჭირეს, რასაც განიცდიდნენ ადგილობრივი ბიბლიოთეკები (გაზ. "კოლხიდა", 1911, №№ 197, 204).

წკგს ქუთაისის განყოფილება ცდილობდა გაეუმჯობესებინა ბიბლიოთეკების მატერიალური მდგომარეობა. ყველა ბიბლიოთეკას გამგეობის წევრებიდან დაენიშნა მეთვალყურე, 1915 წლის ბოლოს შეიქმნა საბიბლიოთეკო კომისია (ს. ყიფშიძე, გრ. გიორგაძე, რ. კანდელაკი). დაადგინეს, რომ საზოგადოების ყველა ბიბლიოთეკას მისცემოდა გარკვეული თანხა შენობების ასაგებად და ჟურნალ-გაზეთებისა და საზოგადოების მიერ გამოცემული წიგნების გამოსაწერად. კონტროლის გაძლიერებამ ერთგვარი ნაყოფი გამოიღო. ბიბლიოთეკების მუშაობა ბევრგან გაუმჯობესდა. მაგ., სოფ. ვანში ადგილობრივმა განყოფილებამ მოაწყო წიგნსაცავი, დანერგა ხალხში ლექციების ჩატარება აგრონომიულ, კომერციულ და სხვა საკითხებზე; მათვე გადაწყვიტეს სახალხო სახლის დაარსება ვანში. მაგრამ იყო შემთხვევები, როცა ადგილობრივი მოსახლეობა ეწინააღმდეგებოდა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების დაარსებას. ამგვარი საკითხები მკაცრი მსჯელობის საგანი ხდებოდა პრესის ფურცლებზე (გაზ. "კოლხიდა", 1911 № 103; გაზ. "სამშობლო", 1916, №№ 486, 492).

მიუხედავად არაერთი ცდისა, გაეუმჯობესებინათ მდგომარეობა მისდამი დაქვემდებარებულ ორგანიზაციებში, მზარდი ეკონომიკური კრიზისი და საერთო არეულობა წკგს არ აძლევდა საშუალებას, შეენარჩუნებინა ადრე გახსნილი სკოლები და ბიბლიოთეკა-სამკითხველოები, ან გაეხსნა ახლები.

იყო შემთხვევები, როცა ქართული გაზეთები სთხოვდნენ წერა-კითხვის საზოგადოებას ამა თუ იმ საზოგადო საქმის მოგვარებას. ამ კუთხით საინტერესოა ებრაელთა განათლების საკითხების წინ წამოწევა. გაზ. "კოლხიდა" სარედაქციო წერილში სთხოვდა წკგს, რომ ებრაელთა უბანში დაეარსებინათ სკოლა და სამკითხველო, რომ მათ განათლება მიეღოთ (გაზ. "კოლხიდა", 1912, № 114; აქ სამკითხველო გაიხსნა 1916 წელს).

წკგს ქუთაისის განყოფილების ერთ-ერთ მთავარ ამოცანას წარმოადგენდა სახელმძღვანელოების, სახალხო წიგნების გამოცემა და გავრცელება. ამ მიზნით და თავისი ნივთიერი სახსრების გასაუმჯობესებლად, მან მოაწყო საკუთარი სტამბა, რომლის მიზანი იყო ქუთაისში სასტამბო საქმის მაღალ დონეზე

დაყენება, განყოფილების საგამომცემლო საქმის გაადვილება და შემოსავლის მუდმივი წყაროს გაჩენა. სტამბის საქმეს, გამგეობის დავალებით, ს. ხუნდაძე და მ. დოლაბერიძე ჩაუდგნენ სათავეში. სტამბამ 1913 წლის ნოემბერში დაიწყო მუშაობა. ივანე პურადაშვილი იგონებდა: “საუტხოლო სტამბა იყო გამოწერილი გერმანიიდან. გაიმართა სტამბა წითელ ხიდთან, ქალაქის თვითმმართველობის შენობაში, ქვედა სართულში. სტამბის გამგედ დაინიშნა მელიტონ დოლაბერიძე“ (დ. გურეშიძე, 1993. გვ. 87).

თუმცა სტამბის შექმნას ყველა ერთნაირი სიხარულით როდი შეხვდა. სოციალ-დემოკრატიული მიმართულების გაზეთი “მერცხალი“ დიდი კონკურენციის გამო, სტამბას სწრაფ დაკეტვას უწინასწარმეტყველებდა (გაზ. “მერცხალი“, 1913, №). იმისათვის, რომ სტამბას მუდმივი სამუშაო ჰქონოდა, წკგის-ის მთავარ გამგეობაში გაიგზავნა ი. ოცხელი და ტ. ჯაფარიძე, რათა ცენტრალურ გამგეობას ქუთაისის ახალ სტამბაში დაებეჭდათ თავიანთი გამოცემები იმავე პირობებით, როგორც მთავარი გამგეობა აბეჭდინებდა კერძო სტამბებში. მაგრამ მთავარ გამგეობას უარი უთქვამს. გაზ. “სამშობლო“ შენიშნავდა, რომ ქუთათურთა ამ მოთხოვნას თბილისში “დიდი თავაზით ვერ მოპყრობიან, უარით გამოუსტუმრებიათ“ (გაზ. “სამშობლო“, 1915, № 18, №20).

1905-1907 წლების რევოლუციის შემდგომ ხანაში, წკგ საზოგადოებაში და არა მარტო აქ, იწყება დაპირისპირება ე.წ. ძველ და ახალ თაობებს შორის. ახალთაობის ნაწილი თავს მოსახლეობის, მშრომელი მასების ინტერესების გამომხატველად აცხადებდა და იბრძოდა ნებაყოფლობითი ორგანიზაციების დემოკრატიზაციისათვის, მასში მოსახლეობის დაბალი ფენების ჩაბმისათვის. წკგის-ის ხელმძღვანელები კი თავს იკავებდნენ, რადგან მიაჩნდათ, რომ ეს საზოგადოებას პოლიტიკური პარტიების დაპირისპირების ასპარეზად გადააქცევდა და საფრთხეს შეუქმნიდა მის არსებობას. ამ მიზეზით საზოგადოების გამგეობა ინარჩუნებდა მაღალ საწევრო გადასახადს - 3 მანეთს, მოწინააღმდეგენი კი მოითხოვდნენ მის შემცირებას 1 მანეთამდე. აღნიშნული საკითხი რამდენჯერმე დადგა წკგის გამგეობის სხდომაზე განსახილველად, მაგრამ შეაჩერეს. იგივე მდგომარეობა იყო ქუთაისის განყოფილებაშიც. 1915 წლის ივნისში, ია ეკალაძემ დააყენა საკითხი საწევროს შემცირების შესახებ, მაგრამ მთავარი გამგეობიდან უარი მიიღეს (გაზ. “მერცხალი“, 1913, № 89; გაზ. “სამშობლო“, 1915, № № 3, 105).

რადგანაც ქუთაისის გამგეობის მუშაობა მთლიანად ცენტრალურ გამგეობაზე იყო დამოკიდებული და მათ ინიციატივებს ნაკლებ ყურადღებას უთმობდნენ, საზოგადოების მუშაობა საკმაოდ უფერულად მიმდინარეობდა. მართალია, მან გარკვეული როლი შეასრულა ხალხის განათლებისა და გათვითცნობიერების, ეროვნული ცნობიერების ჩამოყალიბების საქმეში, მაგრამ ის მაინც ვერ გადაიქცა იმ მასობრივ ორგანიზაციად, რომლის გარშემო შეეძლო თავი მოეყარა დემოკრატიულ ძალებს, რათა ხალხი ეროვნულ-კულტურული აღორძინების გზით წაეყვანა.

დამოწმებული ლიტერატურა

- გაზ. "იმერეთი", 1914, №№5, 79.
გაზ. "კოლხიდა", 1911, №№ 9, 103, 197, 204.
გაზ. "კოლხიდა", 1912, №№ 16, 17, 114.
გაზ. "მერცხალი", 1913, №№ 4, 89.
გაზ. "სამშობლო", 1913, №№ 136, 193, 208, 250.
გაზ. "სამშობლო", 1915 №№ 3, 17, 18, 20, 105.
გაზ. "სამშობლო", 1916, №№ 380, 484, 492, 511.
დ. გურუშიძე, 1993 - დ. გურუშიძე, ქველმოქმედება საქართველოში, ქუთ., 1993.
გ. მჭედლიძე, 1995 - გ. მჭედლიძე, ქუთაისის ახალი ისტორიის ნარკვევები, თბ., 1995.
ტრ. ხუნდაძე, 1960 - ტრ. ხუნდაძე, ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება თბ., 1960.

RUSUDAN MIKAUTADZE

**EDUCATIONAL ACTIVITIES OF ORGANIZATION OF SPREADING
READING-WRITING SKILL AMONG GEORGIANS KUTAISI DEPART-
MENT /ACCORDING TO KUTAISI PRESS OF 1910S/**

The organization the aim of which was to spread read and writing skills in Georgia was formed in the beginning of 1909. It was focused on spreading read-writing and first step education, opening reading halls and libraries, printing books, publishing journals and newspapers, training teachers, etc. The first goal for it was to pay attention to public libraries and reading halls, as it was considered it to be the one of the main things to spread reading-writing skills and popularize Georgian books in law social classes. The members of this society were quite few, that's why they often had to hold different activities and actually they got financial resources from this way and from donations of different individuals, public persons from Kutaisi were too restricted in money matters and they found it difficult to finance different public organizations simultaneously.

The management of the organization didn't pay much attention to their activities, initiatives, which was evident about printing house finding events, this was one of the reasons why their working style gradually became dull. It's true that Kutaisi department of the organization played the certain role in terms of educating people and making them aware of things, for national consciousness, but it didn't manage to reach the level by which it would lead the majority of society to cultural uprising.